

EMPRESA I SOCIETAT

Codi assignatura: 20275

ESCOLA UNIVERSITÀRIA D'ESTUDIS EMPRESARIALS (EUEE)
UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA (UAB)

Professor: Ramon de Alós-Moner

Programa curs 1996-97

OBJECTIUS GENERALS

L'objectiu de l'assignatura és estudiar les interrelacions entre empresa i societat. Empresa i societat no es contemplen com dues realitats aïllades: l'empresa està immersa en un context ampli (la societat), que en delimita i condiciona l'acció; i, al seu torn, les actuacions empresarials tenen importants implicacions en l'entorn social.

Dins de les múltiples i variades interrelacions possibles entre empresa i societat, l'assignatura es centra en les que es vertebren a partir de l'ocupació. Així, s'analitza com diverses característiques socials (en relació a la mà d'obra, sistema educatiu, hàbits culturals, estructura familiar, etc.) condicionen les decisions empresarials, i alhora com aquestes decisions conflueixen en l'àmbit laboral (mercat de treball, divisió del treball i organització del treball, qualificació, etc.) i en l'àmbit social (família, estratificació social, integració/exclusió social, etc.).

En aquest contexte, es fa un repàs als principals anàlisis teòrics sobre les concepcions de "treball" i de "mercat de treball", realitzades des dels coneixements de l'economia i de la sociologia. S'analitzen, així mateix, les principals característiques i tendències del treball i l'ocupació a la nostra societat. Finalment, són objecte d'estudi les connexions que a partir de l'empresa s'estableixen en estructura ocupacional.

AVALUACIÓ

Es realitzarà un únic examen final escrit; així mateix, s'exigirà la realització d'un treball, del qual, a començament del curs, s'especificaran les característiques i la participació en l'avaluació.

TEMARI I BIBLIOGRAFIA

TEMA I

INTRODUCCIÓ: L'EMPRESA I EL SEU ENTORN

1. Empresa i entorn: consideracions generals. La separació històrica de dues ciències socials: l'economia (fets econòmics, mercat) i la sociologia (fets socials, sistema social).

2. Paradigmes en economia i sociologia en relació a l'estudi del treball, l'ocupació i el mercat de treball. Cap a unes perspectives conjuntes? Producció i reproducció: una primera aproximació.

Bibliografia bàsica

* Jódar, Pere (1995), El anàlisis del trabajo. Aportaciones desde la sociología, cap. 3 i 4, fotocòpia.

* Michon, F., Segrestin, D. (1993), "Historia de un encuentro", a Michon, F., Segrestin, D., El empleo, la empresa y la sociedad, MTSS, Madrid.

Bibliografia complementària

* Maruani, M. (1988) "Sociología del empleo: una investigación en las fronteras de la empresa", a Sociología del Trabajo núm. 4, Siglo XXI, Madrid.

* Michon, F., Segrestin, D. (1993), El empleo, la empresa y la sociedad, MTSS, Madrid.

TEMA II

EMPRESA, TREBALL I SOCIETAT. PRODUCCIÓ I REPRODUCCIÓ SOCIAL

3. Producció i reproducció social. Conceptes històrics de treball i formes de treball. Regulació social i mercat La ficció del treball- mercaderia. Industrialització i anomia.

4. Dislocació social i paper de l'Estat. L'aparició de l'Estat del Benestar. La regulació fordista i keynesiana. L'esgotament d'un model i ofensiva liberal.
5. Un anàlisi sistemàtic: empresa, estat i societat civil. Aplicació a dos àmbits: el treball informal i la divisió sexual del treball.

Bibliografia bàsica

- * Berger, J., Offe, C. (1992), "El futuro del mercado de trabajo. Notas acerca de la necesidad de complementar un fracasado principio de alocación", a Offe, C., La sociedad del trabajo, Alianza Editorial, Madrid.
- * Picchio, A. (1994), "El trabajo de reproducción, tema central en el análisis del mercado laboral", a Borderías, Carrasco, Alemany (comps.), Las mujeres y el trabajo, Ed. Icaria/Fu-hem, Barcelona.

Bibliografia complementària

- * Anisi, David (1992), Jerarquía, mercado y valores. Una reflexión económica sobre el poder, Alianza Editorial, Madrid.
- * Duran, Ma Angeles (1991), "La conceptualización del trabajo en la sociedad contemporánea", a Revista de Economía y Sociología del Trabajo, 13-14, Madrid.
- * Maruani, M. (1991), "La construcción social de las diferencias de sexo en el mercado de trabajo", a Revista de Economía y Sociología del Trabajo, núm. 13/14, MTSS, Madrid.
- * Maurice, M., Sellier, F., Silvestre, J.J. (1987), Política de educación y organización industrial en Francia y Alemania, MTSS, Madrid.
- * Miguélez, F. (1982), "Economía sumergida y transformaciones socio-laborales", a Boletín de Estudios Económicos, núm. 117, Deusto.
- * Mingione, E. (1993), Las sociedades fragmentadas, cap. 1: "Las bases teóricas de una sociología crítica de la vida económica", MTSS, Madrid.
- * Offe, C., Hinrichs, K. (1992), "Economía social del mercado de trabajo: los desequilibrios del poder primario y secundario", a Offe, C., La sociedad del trabajo, Alianza Editorial, Madrid.

* Pahl, R.E. (1990), "De 'l'economía informal' a 'formas de trabajo': modelos i tendències transnacionals", a Papers, núm. 34, UAB.

* Piore, M., Sabel, Ch. (1990), La segunda ruptura industrial, Alianza Editorial, Madrid.

* Polanyi, Karl (1989), La gran transformación. Crítica al liberalismo económico, cap. 4, 12, 14, 17 i 18 Ed. La Piqueta, Madrid.

* Rubery, Jill (1993), Las mujeres y la recesión, cap. empleo de las mujeres. Introducción, MTSS, Madrid.

TEMA III

ESTRATÈGIES EMPRESARIALS I MERCAT DE TREBALL: ENFOCS TEÒRICS SOBRE EL MERCAT DE TREBALL

6. El mercat de treball en la teoria neoclàssica: el treball com factor de producció. Les teories del capital humà. Contracte de treball i costos de transacció. Formulacions recents sobre el mercat de treball des de la perspectiva neoclàssica. Els límits de l'individualisme metodològic.
7. Principals crítiques a la teoria neoclàssica. Les teories institucionalistes: el mercat com institució social. Conceptes bàsics del mercat de treball en la teoria de la mobilitat. Les cadenes de mobilitat.
8. Els mercats interns de treball i els factors que generen: formació a l'empresa i costos de rotació; grups de referència, costums i lleis consuetudinàries; sindicats i controls empresarials.
9. Enfoque marxista sobre el mercat de treball: treball i força de treball. Els mecanismes de control sobre el treball. Teories de la segmentació: configuració de la demanda, estructura social de l'oferta i assignació de llocs de treball. Xarxes socials i mercat de treball.
10. Els salaris en el mercat de treball des de les diferents perspectives analitzades. Mercat de treball, ocupació i atur: una consideració global.

Bibliografía básica

- * Meixide, Alberto (1987) "Salarios y mercado de trabajo: controversia teórica y evidencia empírica", a Meixide, A. (comp.), El mercado de trabajo y la estructura salarial, MTSS, Madrid.
- * Toharia, Luis (comp. 1983), "Introducción", a Toharia, L., El mercado de trabajo: teorías y aplicaciones, Alianza Univ. Textos, Madrid.

Bibliografía complementaria

- * Doeringer, P.B. i Piore, M. (1983), "Los mercados internos de trabajo", a Toharia, L., El mercado de trabajo: teorías y aplicaciones, Alianza Universidad Textos, Madrid.
- * Edwards, R. (1986), "Conflicto y control en el lugar de trabajo", a Toharia, L., El mercado de trabajo: teorías y aplicaciones, Alianza Universidad Textos, Madrid.
- * Marsden, David (1990), "Las instituciones y la movilidad laboral: los mercados ocupacionales e internos de trabajo en Gran Bretaña, Francia, Italia y Alemania occidental", a Brunetta, R., dell'Aringa, C., Relaciones laborales y resultados económicos, MTSS, Madrid.
- * Marshall, F.R., Briggs, V.M., King, A.G. (1987), Economía laboral: salarios, empleo, sindicalismo y política laboral, 4a part: "Los salarios, el empleo y la negociación colectiva", MTSS, Madrid.
- * Piore, M.J. (1983), "Fragmentos de una teoría 'sociológica' de los salarios", a Piore, M.J. (comp.), Paro e inflación, Alianza Universidad, Madrid.
- * Recio, Albert (1988), Capitalismo y formas de contratación laboral, cap 2: "Fuerza de trabajo y empresa: la problemática de las relaciones laborales", MTSS, Madrid.
- * Reguena, Félix (1991), "Redes sociales y mecanismos de acceso al mercado de trabajo", a Sociología del Trabajo, núm. 11, Siglo XXI, Madrid.
- * Solow, Robert M. (1992), El mercado de trabajo como institución social, Alianza Editorial, Madrid.
- * Villa, Paola (1991), La estructuración de los mercados internos de trabajo, cap. "Conclusiones: la estructuración de los mercados internos de trabajo", MTSS, Madrid.

EL MERCAT DE TREBALL A ESPANYA I A CATALUNYA

11. Les estadístiques sobre el mercat de treball: conceptes metodològics. Estructura de la força de treball al nostre entorn: ocupació, edat, sexe, etc.; característiques canvis en l'ocupació. Formes de contractació i formes treball. L'atur: característiques i repercussió sobre grups socials.

12. Els actors socials i les institucions públiques davant l'ocupació. Les estratègies de flexibilització del mercat de treball: estratègies empresarials i sindicals. Aproximació al panorama europeu. El mercat de treball anys 90.

Bibliografía básica

- * INE, Encuesta de Población Activa, "Descripción de la Encuesta".
- * Recio, Albert (1994), "Paro y flexibilización del mercado laboral en España. Comentarios a una reforma", Departamento Economía Aplicada de la UAB, Working Paper 94.01.

Bibliografía complementaria

- * Atkinson, J. (1994), "Flexibilidad del empleo en los mercados interno y externo de trabajo", a Finkel, L., La organización social del trabajo, Pirámide, Madrid.
- * Bilbao, Andrés (1991), "Trabajadores, gestión económica crisis sindical", a Miguélez, F., Prieto, C., Las relaciones laborales en España, Siglo XXI, Madrid.
- * Consejo Económico y Social (1996), Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral. España 1995, CES, Madrid.
- * Fernández, F., Garrido, L., Toharia, C. (1991), "Empleo y paro en España, 1976-1990", a Miguélez, F., Prieto, C., Relaciones laborales en España, Siglo XXI, Madrid.
- * Kaplinsky, Raphael (1993), "La nueva flexibilidad: promoción de la eficacia económica y social", a Revista de Economía Sociológica del Trabajo, núm. 19-20, MTSS, Madrid.

* OCDE (1995), Las perspectivas del empleo en 1995, MTSS, Madrid.

* Prieto, Carlos (1994), Trabajadores y condiciones de trabajo, HOAC, Madrid.

* Recio, Albert (1991), "La segmentación del mercado de trabajo en España", a Miguélez, F., Prieto, C., Las relaciones laborales en España, Siglo XXI, Madrid.

* Treu, Tiziano (1993), "La flexibilidad laboral en Europa", a Revista Internacional del Trabajo, vol. 112, núm. 2, OIT.

TEMA V

EMPRESA I ESTRUCTURA OCUPACIONAL

13. Empresa i estructura ocupacional. Relaciones entre organización del treball i polítiques de personal i de recursos humans. Una perspectiva "societal".

14. Tecnología i ocupació: un repàs a les teories sobre el canvi tecnològic. La teoria clàssica: divisió del treball i expansió del mercat; la teoria de la compensació. La perspectiva marxista. Els autors neoclàssics. Keynes. La teoria schumpeteriana.

15. Tecnología i organització del treball vs. qualificacions i estructura ocupacional: desigualtat, qualificació i polarització. La participació en el canvi tecnològic a l'empresa. L'experiència europea i espanyola.

16. Empresa, estructura ocupacional i estratificació social. Els anàlisis actuals sobre l'estructura social a les societats avançades: cap a l'era de la societat post-industrial?

Bibliografia bàsica

* Köhler, Christoph (1993), "Cambios tecnológicos y cambios organizativos en las calificaciones profesionales. Un debate entre el aburrimiento y el desafío total", Revista de Economía y Sociología del Trabajo, núm. 21-22, MTSS, Madrid, 1993.

* Lope, A., Miguélez, F., Ros, A. (1992), Innovació tecnològica i mà d'obra, Fundació Jaume Bofill, Barcelona.

Bibliografia complementària

* Boyer, R. (1994), "Nuevas tecnologías y empleo en los ochenta", a Finkel, L., La organización social del trabajo, Piràmide, Madrid.

* Castellis, M., Aoyama, Y. (1994), "Hacia la sociedad de información: estructura del empleo en los países del G-7 1920 a 1990", a Revista Internacional del Trabajo, vol. 112, núm. 1, OIT.

* Castillo, J.J. (comp., 1988), La automatización y el futuro del trabajo, MTSS, Madrid.

* Cornfield, Daniel B. (1994/95), "Potencial participativo de las nuevas tecnologías y sindicalismo", a Sociología del Trabajo, núm. 23, Siglo XXI, Madrid.

* Dahrendorf, Ralf (1977), Las clases sociales y sus conflictos en la sociedad industrial, Ediciones Rialp, Madrid.

* Enguita, Mariano F. (1992), "Propiedad, autoridad y cualificación en el análisis de las clases sociales", a Política Social, núm. 11, Madrid.

* Fernández Steinko, Armando (1993), "Dinámica organizativa y calificaciones y clasificación profesional en empresas españolas de alta tecnología", a Revista de Economía y Sociología del Trabajo, núm. 21-22, MTSS, Madrid.

* Fundación Europea para la Mejora de las Condiciones de Vida y de Trabajo, (1987), Análisis de la participación, Dublín.

* Giddens, A. (1991), Sociología, cap 7: "Estratificación y estructura de clase", Alianza Universidad, Madrid.

* Hinojosa, José (1987), "Nuevas tecnologías: transformación de la estructura del empleo en la empresa", a Sociología del Trabajo, núm. 1, Siglo XXI, Madrid.

* Kaplinsky, R. (1989), Microelectrónica y empleo, MTSS, Madrid.

TUTORIES 2^{on} Semestre

- Dimarts: 12.15 - 13.15

- Dimecres: 11.15 - 12.15

TECMES 1er Semestre

- Dimarts: 17.00 - 18.00

- Dimecres: 18.00 - 19.00

204

Danya